

Zeeluwe

Samenwerkingsverband Passend Onderwijs 25-09

ADVIESBROCHURE
BASIS- en EXTRA ONDERSTEUNING IN HET PRIMAIR ONDERWIJS

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Aspecten van basisondersteuning	5
Pijler 1: de basiskwaliteit op orde	6
Pijler 2: er wordt planmatig/handelingsgericht gewerkt	6
Pijler 3: de ondersteuningsstructuur is op orde	6
Pijler 4: de basisondersteuning is op orde	6
3. Afspraken over ondersteuningsvragen/thema's	13
1. Lees- en spellingsproblemen en dyslexie	13
2. (Ernstige) rekenproblemen en dyscalculie	14
3. Meer- en hoogbegaafdheid	16
4. Minder- en laagbegaafdheid	17
5. Gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling	18
6. Spraak- en taalproblemen	19
7. Fysieke beperkingen, medische handelingen en langdurig zieke kinderen	21
4. Aspecten van extra ondersteuning	22
5. Schoolondersteuningsprofiel (SOP)	23
6. Ontwikkelingsperspectief (OPP)	24
7. Samenwerken met specialisten	28
8. Inclusiever onderwijs	28
Bijlage: basisondersteuning: bestuurlijke afspraken	29
Bijlage: basiskwaliteit: opbrengstgericht werken	30

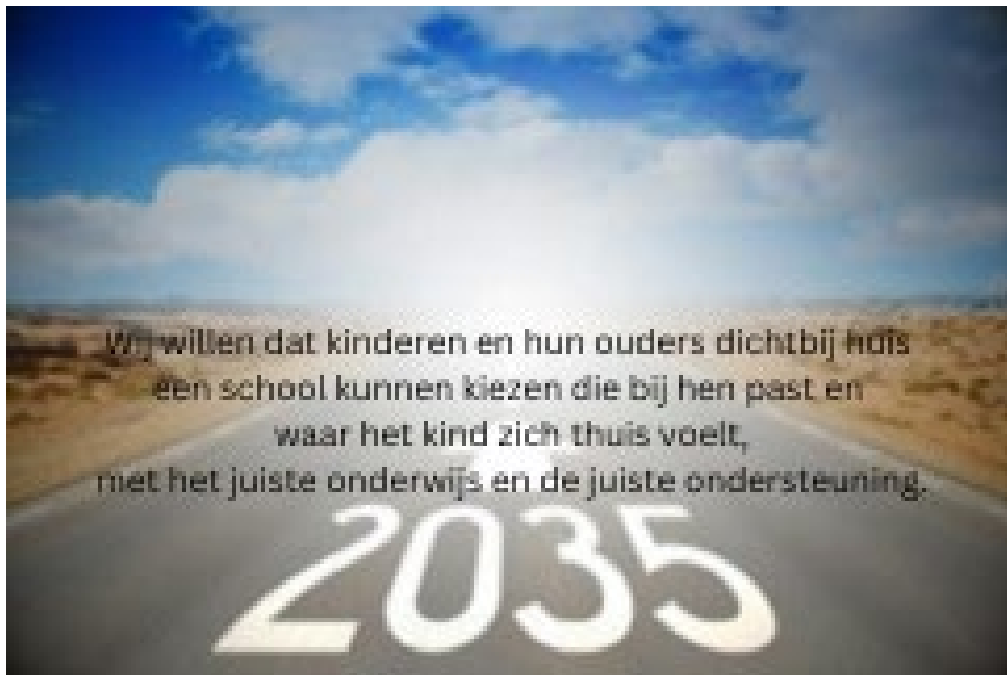
1. Inleiding

Alle scholen die aangesloten zijn bij samenwerkingsverband Zeeluwe zijn wettelijk verplicht om met elkaar af te spreken welke vormen van ondersteuning en voorzieningen iedere school moet bieden en/of hebben. Dit ondersteuningsniveau, dat minimaal van alle scholen binnen ons samenwerkingsverband wordt verwacht, noemen we de basisondersteuning. Elk deelnemend schoolbestuur is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit, de uitvoering en de organisatie van de basisondersteuning op de eigen scholen.

De ambities van samenwerkingsverband Zeeluwe

Het swv Zeeluwe heeft met de aangesloten schoolbesturen de volgende thema's bepaald:

- inclusie: alle leerlingen met of zonder extra ondersteuningsbehoefte leren en spelen samen in dezelfde groep
- thuiszitten voorkomen: wij willen dat alle leerlingen naar school gaan
- samenwerken: wij werken vanuit vertrouwen samen, waarbij de lokale samenwerking het hart is van het samenwerkingsverband en de samenwerking met ouders en leerlingen cruciaal is.

Het waarom

Het uitgangspunt van passend onderwijs is: *regulier als het kan, speciaal als het moet*. Het streven is dat leerlingen met of zonder ondersteuningsbehoeften naar dezelfde schoollocatie gaan en daarmee samen en dichtbij het onderwijs krijgen dat zij nodig hebben. Hun belang en ontwikkeling staan voorop.

Dit doen we door:

- toe te werken naar inclusief onderwijs; een sterke basis op elke school is hiervoor een voorwaarde
- het belangrijk vinden dat iedereen -professionals, ouders en partners- weet wat er verwacht mag worden van elke school
- helderheid geven over wie wat doet, waardoor er beter samengewerkt kan worden aan het realiseren van onze ambities uit het ondersteuningsplan; én het goede gesprek voeren op verschillende niveaus over de inhoud, de resultaten, de groei en de ontwikkeling. (Waarbij data ondersteunend kan zijn.)

Drie niveaus van ondersteuning

Er zijn drie niveaus van ondersteuning van leerlingen:

1. Basisondersteuning

Ondersteuning die elke school binnen swv Zeeluwe kan bieden.
(Bijv. dyslexiezorg of aanbod voor meer begaafde leerlingen)

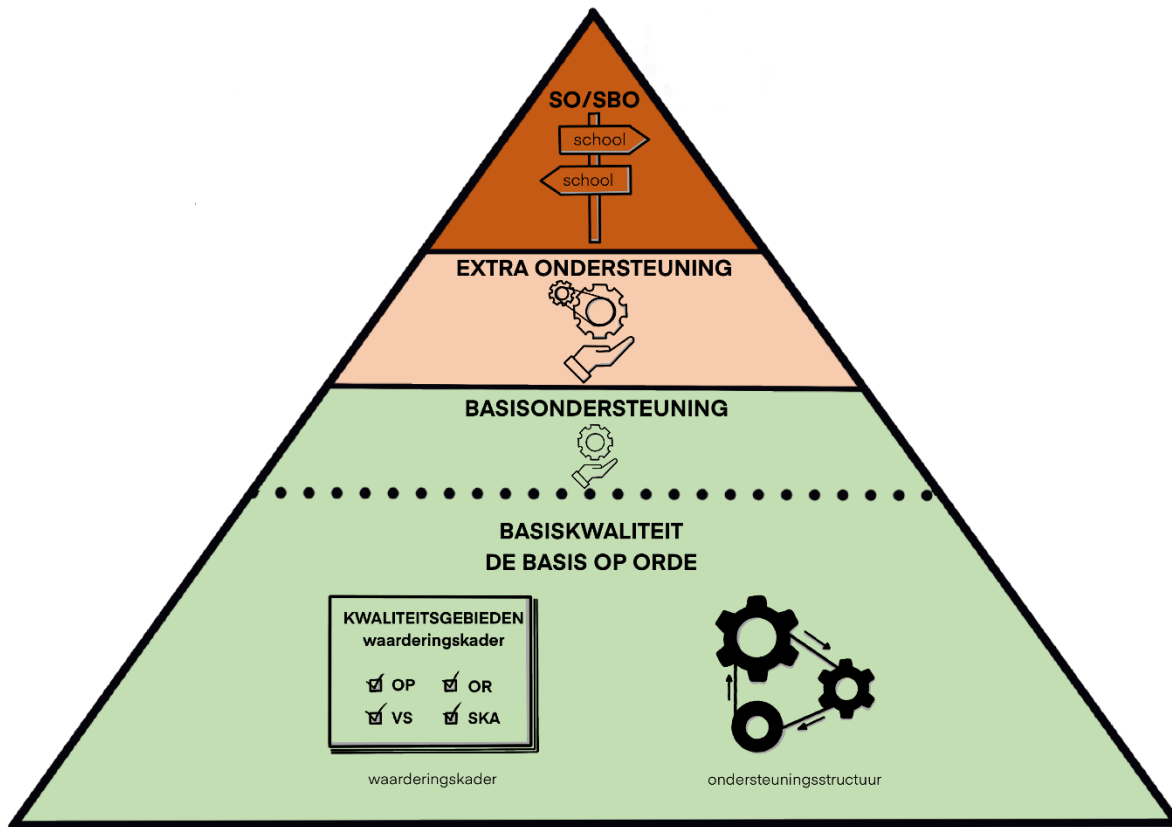
2. Extra ondersteuning op de reguliere school

Aanvullende ondersteuning die elke school binnen swv Zeeluwe naast de basisondersteuning kan bieden.

3. Speciaal (basis)onderwijs

Plaatsing op het speciaal (basis)onderwijs; om een leerling te verwijzen naar het speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs geeft het swv een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) af.

In een figuur ziet dit er zo uit:

2. Aspecten van basisondersteuning

Basisondersteuning is de ondersteuning die voor kinderen beschikbaar is op alle scholen binnen het samenwerkingsverband.

Het doel van basisondersteuning is om onderwijsdeelname en een doorlopende ontwikkel- en leerlijn mogelijk te maken.

Wij willen dat kinderen krijgen wat ze nodig hebben. Passend bij hun behoeften en talenten, zoveel mogelijk op een reguliere school, thuis nabij. Daarom is een sterke basis op elke school zo belangrijk. Een sterke basis begint met de basiskwaliteit en de ondersteuningsstructuur. Als die beide op orde zijn, is er minder (basis)ondersteuning nodig op individueel niveau.

Basisondersteuning is een combinatie van een aantal elementen die met elkaar de basisondersteuning vormen. Binnen de scholen van swv Zeeluwe vormen onderstaande 4 pijlers de basisondersteuning.

Schoolbesturen

De individuele schoolbesturen zijn de eerstverantwoordelijken om ervoor te zorgen dat hun scholen de basisondersteuning bieden. De besturen bepalen zelf hoe ze dit aansturen vanuit het zicht dat ze hebben op de onder hen vallende scholen. Hierbij valt te denken aan audits, visitatie, verantwoording, kwaliteit personeel, leerlingenzorg en schoolontwikkeling.

PIJLER 1: De basiskwaliteit is op orde

Hieronder verstaan we de minimale onderwijskwaliteit die gemeten wordt door de inspectie van het onderwijs met behulp van het toezichtkader. De basiskwaliteit moet op orde zijn. Dit is het fundament voor goed onderwijs.

PIJLER 2: Er wordt planmatig/handlungsgericht gewerkt

Hieronder verstaan we de manier waarop de school onderzoekt welke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften het kind heeft en daarop een passend onderwijsaanbod organiseert en evalueert en bijstelt.

PIJLER 3: De ondersteuningsstructuur is op orde

Hieronder verstaan we de manier waarop de school de ondersteuning aantoonbaar organiseert, ernaar handelt en met andere organisaties en specialismen samenwerkt. Een goede ondersteuningsstructuur is een randvoorwaarde om ondersteuningsvragen van kinderen tijdig te signaleren en passende ondersteuning te bieden.

Alle reguliere scholen binnen ons swv bieden minimaal dezelfde basisondersteuning. Hieronder vallen ook preventieve en licht curatieve interventies. Dit organiseert de school als de basiskwaliteit niet toereikend is om het kind te helpen in zijn ontwikkeling. De interventies liggen in het verlengde van de basiskwaliteit.

PIJLER 4: De basisondersteuning is op orde; preventieve en licht curatieve interventies

Alle reguliere scholen binnen ons swv bieden minimaal dezelfde ondersteuning. Hieronder vallen ook preventieve en licht curatieve interventies. Dit zijn zaken die een school organiseert als de basiskwaliteit niet toereikend is om het kind te helpen in zijn ontwikkeling. De interventies liggen in het verlengde van de basiskwaliteit.

Hieronder worden de pijlers verder uitgewerkt.

Uitwerking pijler 1: de basiskwaliteit is op orde

Goede basiskwaliteit bieden is een wettelijke opdracht die elke school heeft. De maatschappij moet erop kunnen vertrouwen dat de scholen en het onderwijs dat gegeven wordt van voldoende kwaliteit is. De inspectie spreekt in dit verband over basiskwaliteit (deugdelijkheidseisen).

Binnen ons samenwerkingsverband spreken we af dat elke school voldoet aan de kwaliteitseisen die de onderwijsinspectie stelt.

De onderwijsinspectie geeft de volgende toelichting aan het waarderingskader:

‘Met het waarderingskader wordt zicht gegeven op de drie elementaire vragen over de betekenis van het onderwijs voor leerlingen:

- Leren ze genoeg? Onderwijsresultaten
- Krijgen ze goed les? Onderwijsproces
- Zijn ze veilig? Schoolklimaat

Ofwel: laten we ervoor zorgen dat we het kind zien.

De standaarden in deze drie gebieden geven gezamenlijk de kern van het onderwijs weer. De gebieden Kwaliteitszorg, Ambitie en Financieel beheer zijn voorwaardelijk voor (het voortbestaan van) de kwaliteit. We definiëren onderwijskwaliteit dan ook als het geheel van de prestaties van de school op deze gebieden.

In het schoolplan beschrijft iedere school hoe ze dit doet en welke kwaliteitseisen zij zelf aanvullend stelt.

Het op orde hebben en houden van de basiskwaliteit en de basisondersteuning is primair een taak van de individuele deelnemende besturen van het swv.

Kwaliteitsgebieden en standaarden PO schoolniveau:

OP	Onderwijsproces	Krijgen de leerlingen goed onderwijs?
OPO	basisvaardigheden	Het onderwijs in basisvaardigheden bereidt de leerlingen voor op het vervolgonderwijs en de samenleving.
OP1	aanbod	Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en de samenleving.
OP2	zicht op ontwikkeling en begeleiding	De school volgt de ontwikkeling van de leerlingen en biedt waar nodig passende begeleiding en extra ondersteuning.
OP3	pedagogisch-didactisch handelen	Het pedagogisch-didactisch handelen van de leerkrachten is afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen en draagt eraan bij dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkelproces kunnen doorlopen.
OP4	onderwijstijd	De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het aanbod eigen te maken.
OP6	afsluiting	De afsluiting van het onderwijs verloopt zorgvuldig.

VS	Veiligheid en schoolklimaat	Voelen de leerlingen zich veilig?
VS1	veiligheid	De school zorgt voor een veilige omgeving voor leerlingen.
VS2	schoolklimaat	De school heeft een schoolklimaat dat bijdraagt aan het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties.

OR	Onderwijsresultaten	Leren de leerlingen voldoende?
OR1	resultaten	De school behaalt met haar leerlingen leerresultaten die ten minste in overeenstemming zijn met de gestelde norm.
OR2	sociale en maatschappelijke competenties	De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de verwachtingen van het vervolg-/voortgezet onderwijs en de maatschappij.

SKA	Sturen, kwaliteitszorg en ambitie	Sturen we op en verbeteren we de kwaliteit?
SKA1	visie, ambitie en doelen	De school heeft een gedragen visie op goed onderwijs, heeft daarvoor ambities en doelen en stuurt op het behalen daarvan.
SKA2	uitvoering en kwaliteitscultuur	De school realiseert de doelen voor goed onderwijs, bevordert een kwaliteitscultuur, zorgt voor randvoorwaarden en stuurt, waar nodig, tussentijds bij.
SKA3	evaluatie, verantwoording en dialoog	De school evalueert en analyseert systematisch of zij de doelen realiseert en verantwoordt zich daarover. Ze stelt, wanneer nodig, het schoolbeleid bij en betreft interne en externe belanghebbenden in een goed functionerende dialoog

Uitwerking pijler 2: er wordt planmatig/handelingsgericht gewerkt

Met inclusiever onderwijs streven we naar een positieve en optimale ontwikkeling van alle kinderen. Naast een positief schoolklimaat en een goede kwaliteit van onderwijs zetten we in op handelings- en opbrengstgericht werken op alle niveaus in de school. Dit betekent onder meer dat we denken, praten en werken in mogelijkheden van en oplossingen voor kinderen met ondersteuningsbehoeften. We betrekken ouders als partner en ervaringsdeskundige en stimuleren een ononderbroken ontwikkelingsproces van de kinderen. Verder zetten we in op sterke doelgerichtheid en een heldere werkwijze.

Zie ook blz. 108 e.v. van het Ondersteuningsplan 2024-2028 van Zeeluwe.

De school werkt met een pedagogische aanpak
Alle teamleden passen het beleid over het pedagogisch klimaat toe. (Hierbij valt te denken aan regels over informatie verschaffen, omgangsvormen, belonen en straffen.)
De school neemt periodiek een kinderenquête af, waarin veiligheid herkenbaar is opgenomen.
Alle teamleden weten hoe ze moeten handelen bij pestgedrag.
Alle teamleden werken met een vastgelegd veiligheidsbeleid. (Hierbij valt te denken aan een protocol norm overschrijdend gedrag, melding Veilig Thuis.)

De school werkt vanuit een didactische omgeving

De school beschikt over extra (ortho)didactische materialen.
(Bijvoorbeeld aanvullende materialen voor taal/lezen/rekenen/wiskunde.)

De school biedt extra rekenen aan voor de kinderen die dat nodig hebben.
(Hierbij valt te denken aan kinderen met een achterstand, sociaal emotionele problematiek (faalangst) en meerbegaafde kinderen.

De leerstof wordt afgestemd op verschillen tussen kinderen.

De onderwijstijd wordt afgestemd op verschillen tussen kinderen.

De werkvormen worden afgestemd op verschillen tussen kinderen.

De verwerking wordt afgestemd op verschillen tussen kinderen.

De instructie wordt afgestemd op verschillen tussen kinderen.

Het schoolteam geeft kinderen feedback op hun resultaten.

Monitoren van effecten

De school monitort het effect van de geboden basis- en extra ondersteuning. Hierover wordt, ondersteund door data, de relevante dialoog gevoerd tussen de school en het samenwerkingsverband. Ook op bestuurlijk niveau wordt de dialoog gevoerd.

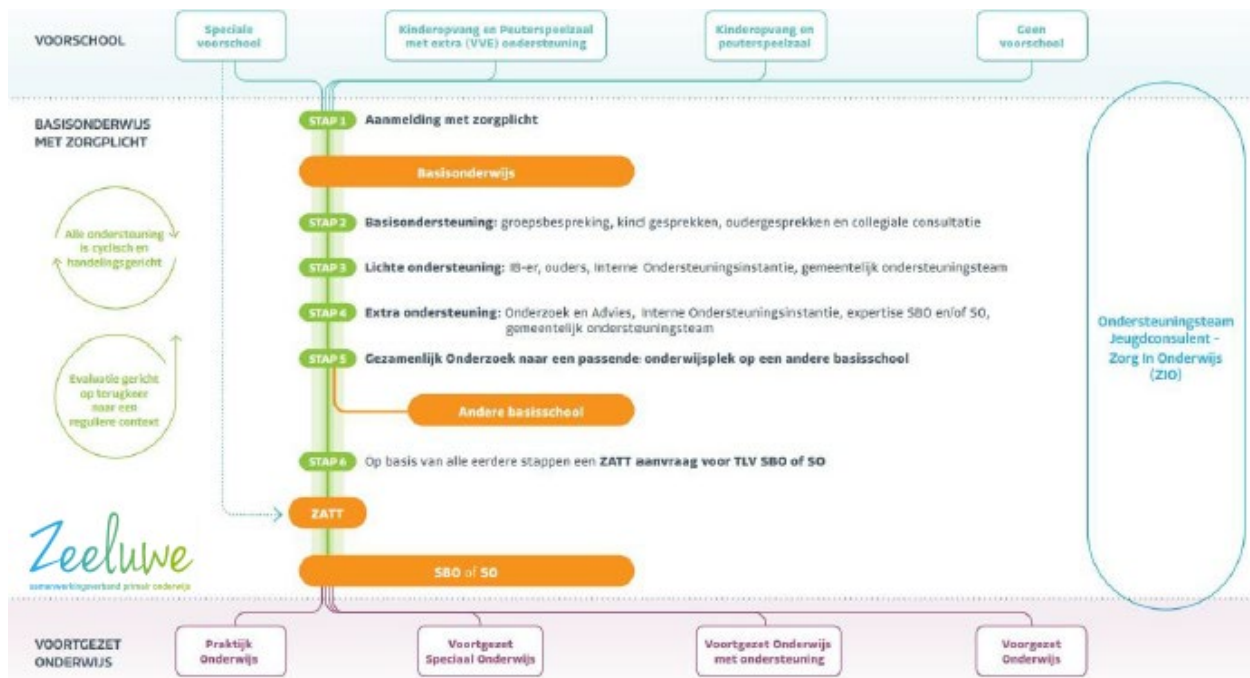
Uitwerking pijler 3: de ondersteuningsstructuur is op orde

De scholen werken handelingsgericht volgens een afgesproken ondersteuningsroute. Een goede ondersteuningsstructuur zorgt ervoor dat de ondersteuningsvragen van kinderen en professionals tijdig gesignaleerd worden en dat de school zo snel mogelijk passende ondersteuning biedt. De onderwijs- en begeleidingsstructuur is voor het team duidelijk. Elke school heeft heldere afspraken over wie wat doet, waarom, hoe en wanneer.

De school werkt handelingsgericht
De school gebruikt voor de cognitieve ontwikkeling, de sociaal emotionele ontwikkeling en de fysieke ontwikkeling een leerlingvolgsysteem. Ten minste twee keer per jaar worden de resultaten geanalyseerd op zowel groeps- als individueel niveau.
De school handelt snel als kinderen extra ondersteuning nodig blijken te hebben.
De school werkt met groepsplannen waarin aandacht is voor de cognitieve ontwikkeling, de fysieke ontwikkeling en de sociaal emotionele ontwikkeling.
De school past tenminste tweemaal per jaar de groepsplannen aan.
De school weet wanneer een Ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld moet worden.
De school past tenminste tweemaal per jaar de OPP's aan.
De school hanteert voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben een OPP met de kenmerken van handelingsgericht werken.
De school werkt met een groepsoverzicht, uitgaande van de bevorderende en belemmerende factoren.
De school formuleert de onderwijsbehoeften in termen van bevorderende en belemmerende factoren.
De school beschrijft de onderwijsbehoeften altijd integraal. (Met integraal bedoelen we het kind in zijn/haar context – dus gezin en vrije tijd worden altijd meegenomen.)

Een aantal elementen van de ondersteuningsstructuur komen ook al voor in de basiskwaliteit en/of basisondersteuning.

Met passend onderwijs zetten we sterk in op preventie. Dit doen we door pedagogische en didactische onderwijsbehoeften tijdig te signaleren en daadwerkelijk samen te werken met kinderen en ouders. Ouders zien we als ervaringsdeskundigen en partner. Hun ervaringen, vragen en verwachtingen nemen we serieus.

Uitwerking pijler 4: de basisondersteuning is op orde

Het swv bepaalt het niveau van de basisondersteuning; schoolbesturen bepalen zelf hoe zij daar invulling aan geven. De onderwijsbehoefte van het kind staan daarbij centraal: wat heeft dit kind, van deze ouders, in deze groep, bij deze leerkracht, op deze school de komende periode nodig om een bepaald doel te kunnen behalen? De onderwijsbehoefte bieden aanknopingspunten voor het handelen van de leerkracht, de samenwerking met ouders en de inrichting van de leeromgeving. Alle reguliere scholen binnen ons samenwerkingsverband bieden minimaal dezelfde basisondersteuning. Hieronder vallen ook preventieve en licht curatieve interventies. Dit zijn zaken die een school organiseert als de basiskwaliteit niet toereikend is om het kind te helpen in zijn ontwikkeling. De interventies liggen in het verlengde van de basiskwaliteit.

Hierdoor kunnen kinderen onderwijs volgen in een veilige- stimulerende leer- en ontwikkelingsomgeving, passend bij wat zij nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Het kan zijn dat kinderen meer vragen dan wat de school als basisondersteuning kan bieden. Dan wordt gesproken over extra ondersteuning. De basisondersteuning wordt bekostigd vanuit de reguliere bekostiging die de schoolbesturen van de rijksoverheid krijgen (via DUO).

3. Afspraken over de ondersteuningsvragen/thema's

Binnen ons swv hebben we afspraken over:

1. Lees- en spellingsproblemen en dyslexie
2. (Ernstige) rekenproblemen en dyscalculie
3. Meer- en hoogbegaafdheid
4. Minder- en laagbegaafdheid
5. Gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling
6. Spraak- en taalproblemen
7. Fysieke beperkingen, medische handelingen en langdurig zieke kinderen.

Voor elk van deze zeven ondersteuningsvragen maken we afspraken op verschillende dimensies.

1. Lees- en spellingsproblemen en dyslexie

Aanbod

- De school is in staat om kinderen te ondersteunen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van leesontwikkeling op ondersteuningsniveau 1 (goed lees- en spellingsonderwijs in de klas), ondersteuningsniveau 2 (extra begeleiding in de klas) en ondersteuningsniveau 3 (specifieke leerlinggerichte interventie) volgens één van de Protocollen Leesproblemen en Dyslexie.
- De school is in staat om een leerlingdossier op te bouwen dat bruikbaar is als onderbouwing voor diagnostiek en behandeling van Ernstige Dyslexie (ED).

Protocol

- De school beschikt over de Protocollen Leesproblemen en Dyslexie. De onderwijsprofessionals van de school kennen de inhoud en kunnen de protocollen toepassen in de eigen onderwijspraktijk.

Expertise

- De leerkrachten zijn in staat om kenmerken van de lees- en spellingsproblemen te herkennen en te signaleren. Zij zetten tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) interventies van het dyslexieprotocol in.
- De school kan een beroep doen op een taal-/ leesspecialist of -coördinator, die leerkrachten kan adviseren over de leesontwikkeling en kenmerken van dyslexie binnen of buiten de eigen besturen.

Materialen

- De school kan bestaand lesmateriaal aanpassen (bijvoorbeeld vergroten van letters of contrast, aangepaste leer- en werkboeken).
- De school kan het onderwijs- of toetsprogramma adaptief te toetsen volgens het dyslexieprotocol.
- De school kan basale hulpmiddelen inzetten (bijvoorbeeld dyslexie compenserende hulpmiddelen).
- De school beschikt over (een) remediërende aanpak voor lezen en spelling en heeft kennis van de interventies van de ondersteuningsniveaus.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding.

Randvoorwaarde

De school kan ouders op de juiste manier ondersteunen en verwijzen naar de zorgaanbieders voor diagnose en behandeling (ondersteuningsniveau 4)

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- De ondersteuning voor Ernstige Dyslexie (ED, ondersteuningsniveau 4) wordt na diagnose ingezet door een specialistische zorgaanbieder en bekostigd door de gemeente.
- Specialistische dyslexiebehandeling door een particuliere organisatie voor kinderen zonder de diagnose ED valt niet onder de basisondersteuning.
- Logopedische ondersteuning ter bevordering van de taalontwikkeling, valt onder het basisaanbod van de zorgverzekeraar.

2. (Ernstige) rekenproblemen en dyscalculie

Aanbod

- De school is in staat om kinderen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van de rekenontwikkeling te ondersteunen en hun begeleiding te bieden volgens het Protocol Ernstige Reken Wiskunde problemen en Dyscalculie (ERWD).
- De school is in staat om een leerlingdossier op te bouwen dat bruikbaar is als onderbouwing voor diagnostiek en behandeling van Ernstige Reken Wiskunde problemen en Dyscalculie (ERWD).

Protocol

- De school beschikt over het Protocol Ernstige Reken Wiskundeproblemen en Dyscalculie. De onderwijsprofessionals van de school kennen de inhoud en kunnen de protocollen toepassen in de eigen onderwijspraktijk.

Expertise

- Leerkrachten kunnen kenmerken van reken- en wiskundeproblemen herkennen en signaleren. Zij zetten tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) interventies van het reken-wiskundeprotocol in.
- De school kan een beroep doen op een rekenspecialist of -coördinator, die leerkrachten kan adviseren over de rekenontwikkeling en kenmerken van dyscalculie, binnen of buiten de eigen besturen.

Materialen

- De school is in staat om bestaand lesmateriaal aan te passen (bijvoorbeeld door middel van hulpmiddelen, aangepaste leer- en werkboeken en het inzetten van modellen uit het protocol ERWD).
- De school is in staat om in het onderwijs- of toetsprogramma adaptief te toetsen volgens het Protocol Ernstige RekenWiskunde-probleem en Dyscalculie (ERWD).
- De school is in staat om basale hulpmiddelen in te zetten (bijvoorbeeld reken compenserende hulpmiddelen, zowel materialen als rekenmodellen).
- De school beschikt over (een) remediërende aanpak voor reken-wiskunde en heeft kennis van de interventies bij de fases van de ondersteuningsniveaus.

Fysieke ruimte

De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding.

Randvoorwaarden

De school kan ouders op de juiste manier ondersteunen en verwijzen naar de zorgaanbieders voor diagnose (indicatie tot en met groep 5 of dyscalculieverklaring vanaf groep 6) en behandeling.

3. Meer- en hoogbegaafdheid

De cursief gedrukte teksten hieronder zijn in het kader van HB van ONS nog in ontwikkeling.

Aanbod

- De school heeft basiskennis van de doelgroep.
- De school zorgt voor een uitdagend aanbod dat aansluit bij de ondersteuningsbehoeften en talenten van het kind en is in staat dit om te zetten in een plan.
- *Het basisaanbod heeft structurele aanpassingen (compacten).*
- *In het verrijkingaanbod kan, in de vrijgekomen tijd, gewerkt worden aan de vaardigheidsdoelen.*
- *De school heeft een doorgaande lijn in de gecompacte basisstof, verdiepende/verbredende stof en vaardigheidsdoelen.*
- De leerkrachten hebben de benodigde competenties en de attitude van openheid en nieuwsgierigheid, zodat ook deze kinderen zich gezien en gehoord voelen.
- Als de leerkrachten deze competenties (nog) niet hebben dan weten ze waar ze in de school te vinden zijn.
- *Jaarlijks is er een structurele signalering van alle kinderen in elke groep door het gebruik van een signaleringsinstrument in combinatie met observaties.*
- *De school is in staat om binnen de eigen school of binnen de regio van de school samenwerkmomenten voor meer- en hoogbegaafde kinderen te realiseren.*
- *De school organiseert momenten waarop ouders van meer- en hoogbegaafde kinderen elkaar kunnen ontmoeten.*

Protocol

- De school heeft beleid vastgesteld voor meer- en hoogbegaafdheid waarin de volgende punten zijn opgenomen:
 - definitie van de doelgroep
 - signaleringsinstrument
 - beschrijving van het aanbod.
- *Het beleid is conform de visie van het samenwerkingsverband mbt HB van ONS.*
- Leerkrachten zijn in staat om signalen van verschillende vormen van meer- en hoogbegaafdheid en onderleren/onderpresteren vroegtijdig te signaleren.
- Leerkrachten zijn in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op basis van deze signalen en beschikbare gegevens een analyse te maken.
- *Leerkrachten zijn in staat om het aanbod te compacten, te verrijken, te verdiepen en eventueel te versnellen, passend bij het ontwikkelingsniveau en de ontwikkelingssnelheid van het kind.*

Materialen

- De school beschikt over lesmateriaal dat het team in staat stelt om te differentiëren en heeft daarnaast ook materiaal om het lesaanbod aan te passen.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding.

Randvoorwaarden

De school kan een leeromgeving creëren die recht doet aan de onderwijsbehoeften van het kind en kan indien nodig ouders op de juiste manier doorverwijzen naar specialisten.

4. Minder- en laagbegaafdheid

Aanbod

- De school kan het aanbod aanpassen en een passende individuele leerlijn opstellen en hanteren.
- De school zorgt voor een passend aanbod dat aansluit bij de ondersteuningsbehoeften en talenten van het kind en is in staat om dit om te zetten in een individueel plan.
- De school kan begeleiding bieden in metacognitieve vaardigheden (executieve vaardigheden, studie- en planvaardigheden, leren leren) en in sociaal-emotionele ontwikkeling.
- De school kan het niveau en verwerking (instructie, feedback, oefeningen) van het aanbod te differentiëren, passend bij het ontwikkelingsniveau, ontwikkelings-snelheid en de identiteit van het kind.

Protocol

- De school brengt systematisch de leerlingontwikkeling in kaart met het leerlingvolgsysteem en evalueert dit.

Expertise

- Leerkrachten kunnen minder- en laagbegaafdheid vroegtijdig signaleren.

- Leerkrachten kunnen tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op basis van deze signalen en beschikbare gegevens een analyse maken.
- Leerkrachten kunnen het aanbod passend maken, afgestemd op het ontwikkelingsniveau en de ontwikkelingssnelheid van het kind.

Materialen

- De school beschikt over lesmateriaal dat aansluit bij differentiatie in het aanbod.
- De school beschikt over remediërende methoden.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding.

Randvoorwaarden

De school kan een leeromgeving creëren die recht doet aan de onderwijsbehoeften van het kind en kan indien nodig ouders op de juiste manier doorverwijzen naar specialisten.

5. Gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling

Aanbod en materialen

- De school maakt gebruik van een eenduidige aanpak op het gebied van sociale veiligheid bij het voorkomen en verhelpen van gedragsproblemen.
- De school maakt gebruik van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem om de ontwikkeling van kinderen te volgen.
- De school kan problemen in de groep of bij individuele kinderen signaleren, analyseren en aanpakken en indien nodig externe hulp inschakelen.
- De school kan kinderen begeleiden in enkelvoudige (lichte) ondersteuningsbehoeften op het gebied van zowel internaliserend als externaliserend gedrag.
- De school heeft (proces)afspraken met de jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg over doorverwijzing naar relevant aanbod en trainingen (bijvoorbeeld weerbaarheid, faalangst).
- Leerkrachten kunnen oefeningen, gericht op de sociaal-emotionele ontwikkeling waaronder executieve vaardigheden, een plek te geven in het reguliere onderwijsprogramma.

Protocol

- De school beschikt over en is bekend met de inhoud van de volgende protocollen:
 - Anti-pestten (sociale veiligheid)
 - Meldcode kindermishandeling.

Expertise

- Leerkrachten kunnen bedreigingen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling signaleren.
- Leerkrachten kunnen ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling helder benoemen.
- Leerkrachten zijn bekend met de verschillende executieve vaardigheden, weten hoe deze het leerproces kunnen beïnvloeden en zijn in staat om een achterlopende ontwikkeling van executieve vaardigheden te herkennen.
- De school kan een beroep doen op een gedragspecialist die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling en de ontwikkeling van executieve vaardigheden.

Fysieke ruimte

- De school kan beschikken over een ruimte waar kinderen prikkelarm kunnen werken of een time-out kunnen krijgen.
- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte waar door externe professionals met een kind gewerkt kan worden.

Randvoorwaarden

De school kan een leeromgeving creëren die recht doet aan de onderwijsbehoeften van het kind en kan indien nodig ouders op de juiste manier doorverwijzen naar specialisten.

6. Spraak- en taalproblemen

Aanbod

- De school biedt een rijke taalomgeving die aansluit bij de belevingswereld van kinderen.
- De school biedt georganiseerde werkvormen waarin kinderen in interactie met anderen de spraak- en taalontwikkeling kunnen oefenen.

Protocol

- De school heeft beleid vastgesteld voor spraak- en taalontwikkeling waarin de volgende punten zijn opgenomen:
 - definitie van de doelgroep
 - hoe de signalering is geregeld
 - beschrijving van het aanbod
 - samenwerking met de gemeente, specialisten en cluster 2-scholen.

Expertise

- Leerkrachten kunnen signalen van spraak-taalproblemen vroegtijdig signaleren.
- De school kan een goede analyse te maken op basis van observaties, toetsgegevens en leerlingvolgsysteem (uitgesplitst op de verschillende domeinen van taal).
- De school kan een beroep doen op een spraak-taalspecialist en/of een logopedist.
- De school/het schoolbestuur werkt samen met de gemeente aan het voorkomen van achterstanden bij anderstaligen.

Materialen

- De school werkt met behulp van effectieve en differentiërende methodieken.
- De school werkt met ondersteunende materialen en hulpmiddelen.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding.
- In de klas is ruimte beschikbaar voor expliciet (en letterlijk zichtbaar) taalaanbod.

Randvoorwaarden

- De school kan een leeromgeving creëren die recht doet aan de culturele, linguïstische en onderwijsbehoeften van het kind en kan indien nodig ouders/verzorgers op de juiste manier doorverwijzen naar specialisten.

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

- De bekostiging en inrichting van een specifiek aanbod voor kinderen die de Nederlandse taal als tweede taal verwerven (NT2). Dit is een verantwoordelijkheid van de gemeente. Schoolbesturen werken voor deze doelgroep wel samen met de gemeenten om dergelijk aanbod zo kind-nabij te organiseren.

- Wanneer de ondersteuning binnen de school ontoereikend is voor een kind met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) of wanneer er behoefte is aan aanvullende expertise, doet de school een beroep op de expertise van cluster 2 (Kentalis).

7. Fysieke beperkingen, medische handelingen en langdurig zieke kinderen

Aanbod

- De school kan organiseren dat, met toestemming van de ouders, medische handelingen die niet vragen om een BIG-registratie uitgevoerd kunnen worden.
- De school maakt met de ouders afspraken, met hun expliciete toestemming, over uitvoering van medische handelingen of het toedienen van medicijnen en legt dit vast in een overeenkomst of verklaring.
- De school kan een langdurig ziek kind op een alternatieve manier betrekken bij de dagelijkse didactische, pedagogische en sociale onderwijspraktijk.
- Uitgangspunt is dat er voor het kind, ondanks de ziekte, sprake blijft van een doorgaande (leer)lijn op sociaal en onderwijskundig gebied.

Protocol

- De school heeft een protocol medisch handelen en medicijnverstrekking waarvan alle teamleden de inhoud kennen. Hierin staat tenminste opgenomen wat het beleid/protocol van de school is
 - als een kind ziek wordt op school
 - met betrekking tot het bewaren en toedienen van medicijnen
 - met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen (niet BIG en BIG).

Expertise

- De school kan gebruik maken van het netwerk ZieZon en kan in het geval van een chronisch ziek kind of een kind dat in het ziekenhuis opgenomen is een consulent inzetten voor advies voor aanpassingen van het onderwijs in de situatie.

Fysieke ruimte

- De school is toegankelijk voor kinderen met een lichamelijke of motorische beperking, waaronder tenminste wordt verstaan rolstoeltoegankelijkheid van het gebouw*.
- De school beschikt over een afgesloten plek voor het bewaren van medicijnen en heeft afspraken gemaakt over het beheer hiervan.
- De school kan (in de school of er buiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding en het uitvoeren van behandelingen.

*De enige uitzondering op deze verplichting betreft situaties waarin het bestaande schoolgebouw dusdanige beperkingen heeft in ruimte of constructie dat deze functionaliteiten simpelweg niet (veilig) te realiseren zijn.

Randvoorwaarden

Leerkrachten kunnen (onder arbeidsrecht) nooit verplicht worden tot het uitvoeren van een medische behandeling; ook al is het een afspraak binnen de basisondersteuning. Voor de bovenstaande afspraken met betrekking tot de medische handelingen geldt dus altijd: ja, tenzij.

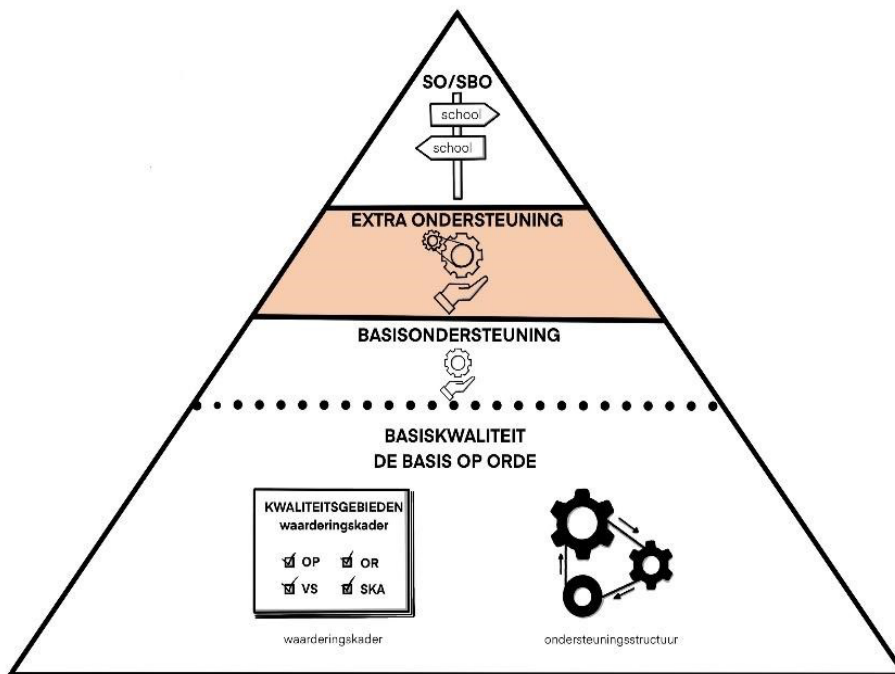
Als een kind een fysieke beperking heeft, ziek is of medische handelingen nodig heeft, dan vraagt dit vaak om maatwerk. In voorkomende gevallen kan contact op genomen worden met het swv, zodat er in een vroeg stadium meegedacht kan worden.

4. Aspecten van de extra ondersteuning

Soms heeft een kind extra ondersteuning nodig. We spreken van extra ondersteuning als de basisondersteuning niet toereikend is. Om extra ondersteuning in te zetten zijn er middelen door het samenwerkingsverband toegewezen aan de schoolbesturen. Het bepalen of een kind in aanmerking komt voor extra ondersteuning in de eigen basisschool is een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur van de school. Deze weegt af of de benodigde ondersteuning past binnen het schoolondersteuningsprofiel (SOP) van de school.

Het ondersteuningsaanbod is geen vaststaand gegeven. Wat een school kan bieden, beweegt mee met wat groepen en kinderen nu en in de toekomst nodig hebben en de expertises die in de school aanwezig zijn. De leerkracht zoekt steeds in het team en samen met de intern begeleider, de beleidsadviseurs van het samenwerkingsverband en/of externe partners naar mogelijkheden om het kind het beste te ondersteunen. Daarmee groeit kennis en kunde van het team en dus ook het ondersteuningsaanbod van de school.

Ouders kunnen niet zelf extra ondersteuning aanvragen. Dit doet de school, in goed overleg met de ouders. Een indicatie en/of diagnose is niet wettelijk verplicht om extra ondersteuning toe te kennen. Wel moet in een OPP het aanbod van de extra ondersteuning worden beschreven. Deze wordt ondertekend door ouders.

5. Schoolondersteuningsprofiel (SOP)

Scholen weten waar ze aan willen werken om inclusiever onderwijs verder te verbeteren en kunnen aangeven wat zij kunnen bieden. Voor alle professionals en ouders moet duidelijk zijn wat een school biedt aan (basis)ondersteuning en hoe de ondersteuningsstructuur in elkaar zit. Dit beschrijft de school in het schoolondersteuningsprofiel (SOP).

Alle scholen binnen ons swv zorgen ervoor dat het SOP altijd actueel is. Vanaf 1 augustus 2025 wordt de beschrijving van de basis- en extra ondersteuning opgenomen in de schoolgids.

Schoolondersteuningsprofielen zijn niet altijd makkelijk te vinden. Deze informatie staat verspreid over de schoolgids, het schoolondersteuningsprofiel en het ondersteuningsplan van het swv. Met de opname van het basis- en extra ondersteuningsaanbod in de schoolgids is alle informatie die nodig is voor het maken van een schoolkeuze gebundeld in de schoolgids.

Daarnaast wordt het ondersteuningsaanbod, zoals vermeld in de schoolgids, elk jaar geëvalueerd en aangepast. Jaarlijks vindt dan een gesprek plaats over de voorzieningen, de ondersteuning en de expertise op school. Tegelijkertijd wordt het voor de leerkrachten inzichtelijker welke extra ondersteuning in de klas of in de school kan worden geboden en wat daarin van hen verwacht wordt.

Sinds 1 augustus hebben kinderen hoorrecht; zij moeten hun mening kunnen laten horen over de extra ondersteuning of hulp die zij eventueel krijgen.

De basisondersteuningsvoorzieningen worden op regionaal niveau bepaald. De school is vrij om te kiezen op welke manier informatie over de basisondersteuning opgenomen wordt in de schoolgids. Het is ook mogelijk om de basisondersteuningsvoorzieningen op te nemen in een bijlage.

6. Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)

Scholen voor speciaal onderwijs moeten voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief (OPP) opstellen. Scholen voor primair onderwijs moeten een opp opstellen voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Als de ondersteuning onder de basisondersteuning valt dan hoeft er geen OPP te worden opgesteld.

[Handreiking ontwikkelingsperspectief \(OPP\): een houvast voor regulier én gespecialiseerd onderwijs - Steunpunt Passend Onderwijs](#)

• Doelen van het ontwikkelingsperspectief

- Het ontwikkelingsperspectief geeft de school handvatten om het onderwijs af te stemmen op de ondersteuningsbehoefte van het kind.
- Het ontwikkelingsperspectief is een instrument voor de communicatie met ouders.
- Met het ontwikkelingsperspectief kan de school bereikte resultaten verantwoorden. En zo uiteindelijk ook leerresultaten verbeteren.

Wanneer wordt het ontwikkelingsperspectief vastgesteld?

Het schoolbestuur moet het ontwikkelingsperspectief vaststellen binnen zes weken na de inschrijving of na definitieve plaatsing van het kind.

Of nadat blijkt dat een kind die al op de school zit, extra ondersteuning nodig heeft.

Eerst moet de school enkele zaken regelen:

- De school moet over het ontwikkelingsperspectief op overeenstemming gericht overleg voeren met de ouders van het kind.
- Vanaf 1 augustus 2025 hebben leerlingen hoorrecht: zij mogen dan input geven en hun mening wordt meegenomen in het opp.

- Ouders moeten instemmen met het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief. Dit is het deel waarin de begeleiding aan de leerling is opgenomen. Anders kan de school het ontwikkelingsperspectief niet vaststellen. Dat betekent niet dat de school het kind geen begeleiding mag geven.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs

Wat regelt de wet?

- Ouder- en jeugdsteunpunt in elk samenwerkingsverband**
1 januari 2025
- Hoorrecht voor leerlingen over hun ontwikkelingsperspectief en de ondersteuning op school**
1 augustus 2025
- Ondersteuningsaanbod staat in de schoolgids**
1 augustus 2025

[Meer informatie vindt u hier](#)

Wat betekent deze wet voor:

Leerlingen

- Het ouder- en jeugdsteunpunt is er om je te helpen bij passend onderwijs.
- Alle informatie over ondersteuning op school staat in de schoolgids.
- Je mag meezagen over je eigen ontwikkelingsperspectief.
- Je mag meezagen over de ondersteuning die jouw school biedt aan leerlingen met passend onderwijs.

Ouders

- Het ouder- en jeugdsteunpunt is er om u te helpen bij passend onderwijs.
- Alle informatie over ondersteuning op school staat in de schoolgids.

Samenwerkingsverbanden

- Zorg ervoor dat er een ouder- en jeugdsteunpunt is dat:
- ouders en leerlingen informeert over passend onderwijs.
- ouders en leerlingen adviseert, steunt en begeleidt bij het onderwijs en de extra ondersteuning.

Voor 2025	Vanaf 2025
Ouder- en jeugdsteunpunten in elk samenwerkingsverband	
Het samenwerkingsverband heeft geen ouder- en jeugdsteunpunt te hebben.	Elk samenwerkingsverband rijpt een ouder- en jeugdsteunpunt hebben. Het steunpunt informeert en steunt ouders en leerlingen bij passend onderwijs. Het steunpunt adviseert ontwikkelingen over passend onderwijs en informeert het samenwerkingsverband hierover.
Hoorrecht over het ontwikkelingsperspectief en het ondersteuningsaanbod	
School praat met ouders over het ontwikkelingsperspectief.	School praat met ouders EN leerlingen over het ontwikkelingsperspectief.
School schrijft in het ontwikkelingsperspectief op wat de leerling na deze school kan doen, waarom de school dat denkt en hoe de school de leerling hierbij gaat helpen.	School schrijft in het ontwikkelingsperspectief ook op hoe de leerling naar de eigen ontwikkeling kijkt en wat de school met die richting heeft gedaan.
School mag het ontwikkelingsperspectief pas vaststellen of bijwerken als het met de ouders heeft gesproken en zij hebben ingestemd met het handelingsdeel.	School mag het ontwikkelingsperspectief pas vaststellen of bijwerken als het met de ouders EN de leerling heeft gesproken en de ouders hebben ingestemd met het handelingsdeel.
School is niet verplicht om leerlingen naar hun mening te vragen over het ondersteuningsaanbod.	School moet alle leerlingen vragen naar hun mening over het ondersteuningsaanbod. Dat kan in de schoolgids of.
Ondersteuningsaanbod in de schoolgids	
In het schoolonderwijsprofiel staat welke extra ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen.	In de schoolgids staat welke extra ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen en de basisondersteuning die op elke vestiging van de school aanwezig is.
Het bestuur heeft toestemming nodig van de ouders en leerlingen in de medezeggenschap voordat de schoolgids wordt goedgekeurd.	Het bestuur heeft toestemming nodig van de ouders en leerlingen in de medezeggenschap voordat de schoolgids wordt goedgekeurd, behalve voor het ondersteuningsaanbod.
Het bestuur schrijft het extra ondersteuningsaanbod op in het schoolonderwijsprofiel.	Het bestuur schrijft het aanbod voor basisondersteuning op in de schoolgids.

25

Verplichte onderdelen van het OPP

Scholen mogen zelf bepalen hoe ze het ontwikkelingsperspectief onderbouwen en welke instrumenten zij daarvoor gebruiken. Maar de volgende onderdelen moeten er altijd in staan:

Het OPP bevat een aantal wettelijke verplichte onderdelen:
<p>Het uitstroomprofiel:</p> <p>De verwachting van de school van wat het kind na afloop van de school zal kunnen doen: onderwijssoort en vervolgonderwijs of het soort arbeid of vorm van dagbesteding.</p>
<p>De onderbouwing van het uitstroomprofiel.</p>
<p>De belemmerende en bevorderende factoren die het onderwijs aan het kind kunnen beïnvloeden. Dit zijn kindgebonden factoren en omgevingsfactoren die (mede) bepalen of een kind een bepaalde uitstroombestemming kan bereiken. Bijvoorbeeld motivatie, concentratievermogen of een stimulerende thuisomgeving.</p>
<p>Het handelingsdeel: een omschrijving van de individuele begeleiding die de school heeft afgestemd op de behoefte van het kind. Deze extra ondersteuning komt bovenop de basisondersteuning. Voor deze extra ondersteuning worden de financiële middelen vanuit het samenwerkingsverband ingezet.</p>
<p>Afwijking van het onderwijsprogramma: dit hoeft alleen in het regulier basis- en voortgezet onderwijs.</p>
<p>Vervangende onderwijsdoelen: als de kerndoelen niet haalbaar lijken voor een leerling, dan kan de school in het ontwikkelingsperspectief vervangende onderwijsdoelen vermelden. Dit hoeft alleen in het basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs.</p>

Afwijken van de onderwijstijd. Soms kunnen leerlingen vanwege lichamelijke of psychische redenen tijdelijk of gedeeltelijk niet naar school, of alleen onderwijs volgen op een andere plek dan de school. De school kan dan onder voorwaarden afwijken van de voorgeschreven onderwijstijd voor leerlingen. De school moet dan in het ontwikkelingsperspectief vermelden welke afspraken hierover zijn gemaakt. Bijvoorbeeld over het onderwijsaanbod, de toetsing, de begeleiding van de school en de beoogde duur.

De school hoeft in het ontwikkelingsperspectief alleen de extra ondersteuning te vermelden. En dus niet de basisondersteuning die het kind altijd krijgt. Vaak maken scholen ook een OPP als het onderwijsprogramma en/of uitstroomperspectief van het kind afwijkt van dat van de groep. Denk aan kinderen die een eigen leerlijn hebben. Het OPP kan dan helpen om het beeld helder te krijgen en planmatig en doelgericht met het kind te werken in de richting van haar/zijn uitstroombestemming.

Evaluatie van het ontwikkelingsperspectief

De school moet het ontwikkelingsperspectief minimaal één keer per schooljaar evalueren samen met de ouders. Of met het kind als handelingsbekwaam is. Daarna kan de school het ontwikkelingsperspectief bijstellen als dat nodig is. Ook daarover moet de school eerst met de ouders of het kind op overeenstemming gericht overleg voeren.

In het speciaal onderwijs moeten daarnaast de commissie voor de begeleiding (cluster 3 en 4) of de commissie van onderzoek (cluster 1 en 2) het ontwikkelingsperspectief jaarlijks evalueren en adviseren over eventuele bijstelling.

Op het ontwikkelingsperspectief is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Uit de AVG volgt dat de school in het ontwikkelingsperspectief alleen voor het doel noodzakelijke persoonsgegevens mag vermelden.

7. Samenwerken met specialisten

Soms is specialistische kennis nodig om ondersteuning te bieden, bijvoorbeeld experts op het gebied van gedrag of meer- hoogbegaafdheid. Hiervoor kan de school externe deskundige inschakelen.

De school kan ook gebruik maken van de expertisecentra en deskundigheid van bijvoorbeeld:

- Bartiméuss (cluster 1)
- Auris en Kentalis (cluster 2)
- Het gespecialiseerd onderwijs in het samenwerkingsverband (cluster 3 en 4)
- De Twijn, regionaal expertisecentrum met ambulante begeleiding bij zorgvragen rondom medisch lichamelijke, motorische, gedrags- en/of ontwikkelingsproblematiek

Ook landelijke organisaties kunnen deskundig advies en onderwijsondersteuning bieden, zoals ZieZon.nl (voor zieke kinderen) en het Landelijk Werkverband Onderwijs en Epilepsie (LWOE.nl)

8. Inclusiever onderwijs

Succesvol passend onderwijs begint bij goed onderwijs voor álle kinderen. Kenmerken van goed onderwijs (zoals doelgericht werken, hoge verwachtingen hebben, effectieve methodieken gebruiken en gerichte feedback geven) hebben ook een gunstige uitwerking op kinderen die extra ondersteuning nodig hebben.

De basis op orde, betekent ook de basis voor passend onderwijs op orde.

De combinatie van basisondersteuning en extra ondersteuning bepaalt hoe inclusiever onderwijs er op de school eruitziet. Welke ondersteuningsbehoeften van kinderen kan de school opvangen? En wat wordt verwacht van leerkrachten en onderwijs-ondersteuners? Wat lukt goed en waar zijn knelpunten of grenzen?

De inbreng van de leerkracht is daarbij onmisbaar.

Daarom is het goed als het team regelmatig in gesprek met elkaar is over de mogelijkheden en ambities in de (extra)ondersteuning van kinderen. Aan de hand van de uitkomsten van deze gesprekken kan het schoolondersteuningsprofiel wellicht bijgesteld worden.

Bijlage 1: Basisondersteuning: algemene bestuurlijke afspraken

De scholen c.q. de besturen zijn verantwoordelijk voor de vormgeving en uitvoering van de basisondersteuning. Bij de afspraken voor basisondersteuning voor de scholen passen ook afspraken voor de besturen. Als het nodig is, kunnen de besturen elkaar hierop aanspreken.

1. Alle scholen voldoen aan de basiskwaliteit inspectie.
2. Alle scholen ontwikkelen zich doelgericht naar het vastgestelde niveau van basisondersteuning.
3. De 7 principes van handelingsgericht werken zijn uitgangspunt op alle scholen in het samenwerkingsverband.
4. Schoolbesturen ondersteunen handelingsgericht werken en stimuleren hun scholen hierin, ook voor wat betreft de cultuuromslag die het vraagt van de scholen.
5. Alle scholen beschikken over een interne begeleider/zorgcoördinator/kwaliteitscoördinator met als belangrijkste taak het ondersteunen van leerkrachten bij het bieden van een passend onderwijs en ondersteuning aan de kinderen.
6. Alle scholen beschouwen ouders als pedagogische partner.
7. Het samenwerkingsverband ondersteunt scholen bij vraagstukken op het terrein van basis- en extra ondersteuning.
8. Wat scholen zelf kunnen regelen/uitvoeren dat regelen ze ook zelf op school, eventueel met ondersteuning vanuit het swv en/of andere externe partners.

Bijlage 2: Basiskwaliteit / opbrengstgericht werken

- a. De school werkt opbrengstgericht.
- b. De school kan aangeven waarvoor de ondersteuningsmiddelen zijn/worden ingezet.
- c. De school evalueert jaarlijks de inzet en opbrengst van de ondersteuning aan kinderen.
- d. De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar populatie.
- e. De school evalueert jaarlijks de resultaten van de kinderen.
- f. De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.
- g. De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.
- h. De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.
- j. De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.